

KIDS

RAUTALINTU

RITVA TOIVOLA

KIDS

RAUTALINTU

RITVA TOIVOLA

Ritva Toivola

Rautalintu

SAGA Egmont

Rautalintu

Cover image: Shutterstock
Copyright © 2000, 2022 Ritva Toivola and SAGA Egmont

All rights reserved

ISBN: 9788728432587

1st ebook edition
Format: EPUB 3.0

No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means without the prior written permission of the publisher, nor, be otherwise circulated in any form of binding or cover other than in which it is published and without a similar condition being imposed on the subsequent purchaser.

www.sagaegmont.com

Saga is a subsidiary of Egmont. Egmont is Denmark's largest media company and fully owned by the Egmont Foundation, which donates almost 13,4 million euros annually to children in difficult circumstances.

1.

Kaksi mamottia oli valjastettu suurten erikoisvalmisteisten rekien eteen. Kummankin kookkaan pohjoisen norsun selässä oli peitteiden päällä satula ja niiden kärsää kiersi kirjottu punainen nauha, johon oli sidottu kulkusia.

Kiisla silitti Nemalin pehmeää villaa, joka oli näin talvella lumen värinen ja niin pitkä että hän oli joutunut leikkaamaan pois mamotin silmille valuvia pehmeitä karvatupsuja. Hän vilkuili vaivihkaa Myrlaa, kalastaja Odan tytärtä, joka seiso iisänsä vieressä, hyppi pakkasessa jalalta toiselle ja odotteli mamottien lähtöä.

Myrlalla oli vaalea pörrötukka ja harmaat silmät kuten useimmilla Lumen kaupungin asukkailla. Hän oli pukeutunut matkaa varten lämpimimpiin vaatteisiinsa niin, että hänen hoikka vartalonsa näytti haahkanuntuvatakissa miltei pallomaiselta. Myrla oli vilkas ja tarmokas, ja kouluajalta Kiisla muisti tytön herkässä olevan naurun.

Kiisla oli mielissään siitä, että Myrla oli lähdössä heidän mukaansa.

Kiislan veli, Ulmos, kohenteli vielä hetken oman mamottinsa, Neeman, kärsäkoristetta ja satulapeitteitä. Tämä oli toinen kerta, kun Ulmos sai olla mukana Urumiin tehtävällä matkalla. Kiisla oli käynyt siellä heidän isänsä kanssa useammin.

Rekiä lastattiin soihtujen valossa. Vaikka aamu kellon mukaan oli jo pitkällä, Lumen kaupungissa oli pimeää. Keskitalvella näillä leveysasteilla vallitsi jatkuva yö. Nyt kevättalvella aurinko sentään nousi, vaikkakin vain hiukan horisontin yläpuolelle. Se vaeltaisi muutaman tunnin

taivaanrannalla, ja sen laskettua Anubis-planeetan molemmat kuut, hieman sinertävä Hopeakuu ja ruusunpunaista valoa heijastava Varjoku, olisivat taas tähtien kanssa ainoat luonnon valolähteet.

Kiisla jutteli rauhoittavasti Nemalille, joka heilautteli kärsäänsä puolelta toiselle ja nosteli töppöjalkojaan. Sen rekeen oli nostettu raskas rautaharkkokuorma, joka vyötettiin tukevasti teräsketjuilla. Ketjujen kalina hermostutti mamottia.

Mamotit eivät olleet vielä täysin tottuneet ympärillään hääriviin ihmisjoukkoihin, vaikka olivatkin koko talven kuljettaneet rekiä jään yli mantereelle talvitietä pitkin.

Sataman jäälle oli varhaisesta aamuhetkestä huolimatta kerääntynyt väkeä katsomaan mamottien lähtöä. Heidän joukossaan oli myös yksi Urumin tehdaslinnakkeen vartijoista. Hän seurasi lastausta, vaikka olikin käymässä kaupungissa muissa asioissa.

- Eivätkö pojat ole vähän liian nuoria näin isojen eläinten ajajiksi? Ihmetyttää, kun mukana ei ole ketään kokenutta aikuista, vartija kysyi kalastaja Odalta. - Kuljetuksia hoiti aikaisemmin mamottiheimon päällikkö itse.

- Ulmos ja Kiisla ovat mamottipäällikön poikia, sanoi kalastaja Oda. - Heidän isänsä luovutti tehtävän pojilleen, koska hänellä itsellään on tällä haavaa muita kiireitä. Kiisla ja Ulmos hallitsevat eläimet aivan yhtä hyvin kuin hän. He ovat käyneet isänsä kanssa Urumissa ja tuntevat kyllä tien.

- Toivottavasti. Vartija kohautti olkapäitään. - Mahtaako talvitie vielä kestää näin painavan kuorman alla purkaussatamaan asti?

- Jää on tänä talvena kovaa kuin teräs, vakuutti Oda. - Näin kylmää talvea meillä ei ole ollut pariinkymmeneen vuoteen. Minun elinaikanani jää on ollut vain kerran aikaisemmin yhtä vahvaa ja ulottunut niin kauas, että

olemme voineet tehdä talvitien Lumen kaupungista jään yli Urumiin saakka.

- Aurinko paistoi eilen niin voimakkaasti, että lumi alkoi sulaa katoilta. Urumissa maa on jo paikoin paljaana, tehdaslinnakkeen mies sanoi. - Luulisi sen alkavan pian vaikuttaa meren jäähänkin.

- Olet oikeassa. Jos aurinko paistaa yhtä lämpimästi ja tuulet kääntyvät etelään, jäihin ei voi enää parin viikon kuluttua luottaa. Tämä on varmaankin viimeinen lasti, jonka Lumen kaupunki voi toimittaa talvitietä pitkin. Sen jälkeen on taas laivojen aika.

Tehdaslinnakkeen mies meni Ulmoksen luo, joka auttoi parhaillaan lastin kiinnittämisessä.

- Oletko sinä mamottipäällikön vanhempi poika? Sinäkö vastaat kuljetuksesta? hän kysyi Ulmokselta. - Kuinka kauan kuorman tuominen Urumiin kestää?

- Pääsemme iltaan mennessä Nuottasaarille ja vietämme siellä yön, kuten ennenkin. Matkaa jatketaan varhain aamulla ja auringon noustua me olemme Urumin satamassa, Ulmos sanoi, vilkaisi miestä alta kulmain ja lisäsi sitten: - Minä en kyllä ole vanhempi poika. Kiisla on esikoinen. Hän vastaa tästä kuljetuksesta ja on myös tuleva mamottikansan johtaja.

- Niinkö todella? vartija näytti hämmästyneeltä ja arvioi katseellaan Kiislaa, joka seisoj vähän matkan päässä juttelemassa kalastaja Odan ja hänen tyttärensä kanssa.

Kiisla oli vuotta vanhempi veljeään, mutta päätä lyhyempi, pienikokoinen ja hentorakenteinen. Heitä ei olisi uskonut veljeksiksi. Molemmat pojat kasvoivat vielä, mutta Ulmos oli jo nyt miltei yhtä pitkä kuin suurikokoinen ja roteva tehdaslinnakkeen mies. Vieraat erehtyivät yleensä luulemaan häntä veljeksistä vanhemmaksi.

- Jos veljestäsi tulee joskus päällikkö, mikä sinusta tulee? Tavallinen mamotinajaja, niinkö? vartija kysyi. - Riittääkö

sellainen ajan mittaan sinunlaisellesi miehelle?

- Minä pidän mamoteista. Olen kasvanut niiden seurassa, Ulmos sanoi yrmeästi.

- Joidenkin kansojen parissa on tapana, että päällikön pojat ratkaisevat keskenään taistelemalla, kummasta tulee johtaja isänsä jälkeen, vartija sanoi. - Sinä varmasti voitaisit sellaisen taistelun helposti.

- Mamottikansa ei tunne sellaista tapaa, sanoi Ulmos. - Eikä asia muuten kuulu sinulle.

Vartija rypisti kulmiaan, mutta katsoi Ulmosta huvittuneena. - Eipä tietenkään kuulu, hän sanoi. - Ajattelin vain. Olen itse päällikön poika. Meitä oli kolme ja minä olin nuorimmainen. Me taistelimme keskenämme miekkataistelun päällikön asemasta. Keskimäinen meistä voitti, ja me muut saimme tyytyä siihen, että hänestä tuli kansamme johtaja.

Vartija lähti kiertämään kuorman ympäri. Hän näytti olevan tyytyväinen tarkastelunsa tulokseen.

- Mamoteilla ratsastaminen on kai melko hidasta lönkyttelyä, vartija sanoi palattuaan Ulmoksen luo ja katsellessaan lähellä seisovaa Neemaa. - Urumissa kaikki ajavat lumikiitäjillä. Vaihtaisit varmaan mielelläsi elukkasi sellaiseen?

Reen eteen valjastettu mamotti oli niin suuri, että vartijaa hiukan pienempi mies olisi pystynyt seisomaan suorana sen mahan alla. Sen komeat syöksyhampaat kaareutuivat miltei ympyräksi. Se oli lempeä ja rauhallinen eläin ja vetäisi kevyesti raskasta rautakuormaa jäätietä pitkin.

- En tiedä, Ulmos sanoi. - Minun kai pitäisi olla työssä tehdaslinnoituksessa, että minulla olisi varaa lumikiitäjään. Luuletko että saattaisin saada sieltä työtä?

- Voi ollakin. Sinun pitäisi puhua meidän johtajamme, Karraban, kanssa. - Sinä olet suurikokoinen ja varmasti

myös voimakas, vartija sanoi. – Sellaisista miehistä Karraba pitää.

Ulmos katsoi vartijan uutuuksiaan kiiltävää lumikiitäjää, jota kaupungin nuoriso ihailen piiritti. Ulmos haaveili tietysti lumikiitäjästä niin kuin melkein kaikki muutkin täällä. Ulmoksen ja Kiislan isän nuoruudessa kaikilla Lumen kaupungissa oli ollut oma kiitäjä, mutta nykyisin ei juuri kenelläkään ollut varaa ajaa niillä. Lumen kaupungin harvat lumikiitäjät olivat vanhoja ja huonokuntoisia.

Lännenmaan suuren öljypalon jälkeen oli käyty monia sotia. Useimmat Anubiksen kansat olivat köyhtyneet. Polttoöljyä ei riittänyt enää köyhimpiin maihin, ei varsinkaan kaikesta kaukana olevaan Lumen kaupunkiin.

Kaupunki ei tarjonnut enää nuorille kunnan tulevaisuutta. Se köyhtyi köyhtymistään eikä työpaikkoja riittänyt jokaiselle. Monet olivat muuttaneet etelään etsiessään työtä.

– Nyt lähdetään! Kiisla huusi Ulmokselle.

Tehdaslinnakkeen vartija nosti heille kättään tervehdykseksi, nousi lumikiitäjänsä selkään, käynnisti sen monen kateellisen silmäparin seuratessa ja katosi pian jään peittämän meren ulapalle.

Kiisla kosketti Nemalin kärsää. Mamotti kietoi sen hänen ympärilleen ja nosti hänet selkäänsä.

Kalastaja Oda kiipesi toiseen rekeen, paikkaan, johon rautaharkkojen päälle oli tehty tila matkustajille, ja levitteli pehmikkeeseen huovan, mutta Myrla juoksi mamottien luo.

– Minä tahtoisin mieluummin ratsastaa kuin istua reessä, Myrla sanoi.

Ulmos oli ehtinyt toivoa, että Myrla ratsastaisi hänen kanssaan, mutta ennen kuin hän ehti tarjota paikkaa oman mamottinsa selässä, Kiisla kumartui ja ojensi molemmat kätensä tytölle. Myrla tarttui niihin, katsoi Ulmosta

hymyillen ja kiipesi ketterästi istumaan Kiislan taakse satulaan.

Ulmos vilkaisi Kiislaa happamana, mutta Kiisla ei huomannut hänen katsettaan.

Mamotit vetäisivät raskaat rekensä liikkeelle ja jotkut kaupungin nuorista saattoivat heitä luistimilla ja jääpursilla sataman ulkopuolella kohoavalle korkealle Haahkasaarelle saakka.

Myrta vilkutti ja nauroi ja kumartui mamotin satulasta juttelemaan saattajien kanssa.

Vihdoin saattajat kääntyivät takaisin.

Mamotit astelivat verkkaan jäätietä pitkin, ja Lumen kaupungin satama ja sen kallioisella rannalla kyyhöttävät laatikkomaiset kerrostalot jäivät taakse.

2.

Myrla nautti matkanteosta. Yksi syy jonka vuoksi hän oli odottanut matkaa oli se, että hän pääsisi ratsastamaan mamotilla.

- Minä en ole montakaan kertaa istunut mamotin selässä, Myrla sanoi. - Ensimmäinen kerta taisi olla silloin, kun sinun isäsi toi mamotit kaupunkiin talvijuhlan aikana ja kaikki saivat ratsastaa niillä.

Kiislalla oli hyvä mieli. Hän vilkaisi takanaan pehmeällä tyynyllä jalat ristissä istuvaa tyttöä.

- Istutko sinä mukavasti?

- Tämä on ihan kuin istuisi tasaisella lattialla. Nemalin selkä on hirveän leveä, Myrla naurahti. Hänen silmänsä olivat iloiset ja odottavat.

Myrla oli eläinrakas, mutta Lumen kaupungissa ei ollut paljonkaan kesyjä eläimiä. Vain harvalla perheellä oli oma lemmikki. Muutamilla oli mustasopuleita ja parilla perheellä tundrakoira talonvahtina. Jotkut Myrlan luokkatoverit olivat kertoneet kesystä lumijäniksestään tai pikkuvariksesta, ja erään pojan vanhemmat omistivat lumiauraa vetävän myskihärkäparin. Härät olivat kuitenkin häijyjä ja itsepäisiä ja haisivat pahalta. Niistä ei ollut lemmikeiksi.

- Minulla oli kouluaikana tavallinen harmaa rotta, Myrla sanoi. - Pidin siitä hirveästi vielä sittenkin, kun se oli vanha ja sillä oli kaljuja kohtia muuallakin kuin hännässä. Minä olen aina kadehtinut sinun ja Ulmoksen lemmikkejä.

Kiisla nauroi.

- Ei kai näitä oikein lemmikkeinä voi pitää, hän sanoi. - Mamotit ovat mamottiheimolle pyhiä. Ne ovat meidän ystäviämme, veljiämme ja apulaisiamme työssä.

Mamottiheimo oli elänyt vuosisatoja pohjoisten norsujen kanssa. He olivat huolehtineet siitä, etteivät mamotit olleet kuolleet sukupuuttoon.

Kiislan isä oli kertonut, että hänen nuoruudessaan Lumen kaupungin pohjoispuolella tundralla asuvaa mamottikansaa oli vieroksuttu ja siksi sen oli ollut pakko asua reservaatissa. Heimon tapaa elää mamottien kanssa oli pidetty alkeellisena. Mutta nykyisin, kun mamotteja taas käytettiin nostamaan ja vetämään raskaita taakkoja, niihin oli totuttu ja ne hyväksyttiin. Mamotit olivat äkkiä arvokkaita, samoin mamottikansa. Ainoastaan he osasivat käsitellä näitä yleensä rauhallisia norsuja, jotka saattoivat väärin kohdeltuina ja suuttuessaan aiheuttaa suurta tuhoa.

Kiisla rakasti omaa Nemaliaan. Hän kumartui hyväilemään sen sametinpehmeää korvaa. He olivat melkein samanikäisiä, sillä mamotti oli syntynyt samana vuonna kuin hän.

- Minä jään Urumiin muutamaksi viikoksi, Myrlla kertoi Kiislalle. - Tiedäthän sinä minun enoni, joka muutti Urumiin pari vuotta sitten? Hoidan hänen pikkupoikaansa Jossea. Enon vaimo, Leelia, on sairaana.

- Sittenhän sinä et palaa meidän mukaan takaisin, Kiisla sanoi. - Et kai aio jäädä sinne kokonaan?

- En. Minä tulen kotiin luultavasti laivalla, kun jäät ovat sulaneet.

- Mitä sinä aiot ruveta tekemään sitten, kun olet lopettanut koulun? Kiisla kysyi.

Asia askarrutti monen Lumen kaupungissa koulunsa lopettavan nuoren mieltä nykyisin tavallista enemmän.

Ennen oli itsestään selvää, että jäätiin kotikaupunkiin ja jatkettiin isän tai äidin ammatissa, mutta nyt yhä useammat

katsoivat paremmaksi muuttaa pois.

- Haluaisitko sinä lähteä Oeroon?

Kiislan luokkatovereita oli lähtenyt melkoinen joukko kokeilemaan onneaan Oeroon, etelän kaupunkiin, jonka rikkauksista kaikki puhuivat.

- Minä jään Lumen kaupunkiin, Myrla sanoi. - Ihmisillä on kuulemma Orossa kaikenlaista, mitä me emme osaa edes kuvitella. Tekisi kyllä mieli käydä katsomassa millaista siellä on. Mutta Lumen kaupunkiin minä jään asumaan. Se on minun kotini.

- Vieraassa kaupungissa saattaa olla vaikeaa, Kiisla sanoi. - Oro käännyttää nykyisin köyhät ihmiset porteiltaan. Jotkut minun luokkatovereistani ovat joutuneet palaamaan takaisin. Orossa voivat asua vain ne, jotka ovat sinne syntyneet. Tai sitten ne, joilla on paljon rahaa.

Kiisla kääntyi taas katsomaan takanaan istuvaa Myrlaa ja tyttö hymyili hänelle.

- Minäkään en haluaisi muuttaa Oeroon, en mistään hinnasta, Kiisla sanoi. - Minä en voisi elää missään muualla kuin tundralla. En välitä elämästä, johon ei kuulu mamotteja.

Aurinko kohosi verkkaisesti talviselle taivaalle. Lumen kaupunki kuusimetsineen ja sen takana kohoavine lumihuippuisine vuorineen katosi lopullisesti näkyvistä.

He olivat keskellä jäätynyttä ja lumen peittämää merta, jossa kiemurteli etelää kohti kuusenhavuilla merkitty talvitie.

Jääkenttä tuntui jatkuvan joka puolella loputtomiin eikä rantoja näkynyt. Kaikkiällä ympärillä vallitsi melkein pelottava autius. Vain joskus he ohittivat yksinäisen, jään keskellä kohoavan pikku saaren, joka tuulen tuivertamine, viluisine vaivaispuineen ei houkutellut ketään retkelle niin kuin kesäaikaan.

Myrla katseli ympärilleen. He olivat jo kulkeneet monta tuntia ja hän ajatteli, että he olivat varmaan pian tehneet puolet matkasta.

3.

Ulmos yritti kuunnella, mitä edessä ratsastavat Kiisla ja Myrla juttelivat keskenään, mutta erotti vain jonkin yksittäisen sanan rekien jalasten kitinän ja mamottien kärsäkulkusten helinän alta.

Myrla oli sievä ja Ulmos ihmetteli, mitä tämä näki Kiistassa. Sitten hän ärtyi omista ajatuksistaan. Mitä hän oikeastaan yhdestä työstä välitti?

Kiisla kuitenkin suututti Ulmosta monista tärkeämmistäkin syistä. Kaikki suosivat Kiislaa, ja vain sen vuoksi, että Kiisla oli pojista vanhempi ja tuleva mamottikansan johtaja.

Sen vuoksi kai Myrlakin hänessä roikkui, Ulmos ajatteli taas.

Tehdaslinnakkeen mies oli nähnyt Ulmoksen lävitse, arvannut hänen salaiset ajatuksensa ja saanut hänet taas pohtimaan omaa asemaansa. Hänestä oli sietämätöntä tietää, että veli joskus johtaisi mamottiheimoa ja hän itse joutuisi olemaan tämän komenneltavana.

Ulmos oli varma siitä, että hänestä tulisi Kiislaa etevämpi päällikkö. Hän voitti Kiislan helposti kaikissa urheilulajeissa. Jos he taistelisivat keskenään heimon johtajan paikasta, niin kuin mies oli ehdottanut, Kiislalla ei olisi mitään mahdollisuuksia.

Heimon johtajan tulisi olla soturi, Ulmos ajatteli. Hän oli harjoittanut sotilaalle kuuluvia taitoja lapsesta saakka. Kiisla taas ei sellaisesta välittänyt.

Keskipäivän aikaan valoa oli äkkiä tulvimalla. Aurinko paistoi pilvettömältä taivaalta vaikkakin matalalla

taivaanrannassa, ja he tunsivat pakkasesta huolimatta sen lämmön kasvoillaan.

Jäätiellä ei ollut juuri vastaantulijoita, vain pari kalastajaa, joiden kanssa he jäivät hetkeksi juttelemaan. Muutaman kerran he näkivät kauempana meren yli kiitävien jääpursien kirkkaanvärisiä purjeita.

Matkanteko alkoi väsyttää niin mamotteja kuin ratsastajiakin. Muutamia kertoja matkalaiset nousivat ratsailta jaloittelemaan, syömään eväitään ja juomaan mintajuomaa, joka oli jo ehtinyt jäähtyä savesta tehdyissä retkipulloissa, vaikka oli ollut niihin kaadettaessa kiehuvan kuumaa.

Kun he taas nousivat mamottien selkään, Kiisla sanoi, ettei matkaa olisi enää pitkälti.

Valoisa aika ei kestänyt kauan. Jo muutaman tunnin kuluttua alkoi taas hämärtää. Auringon palaessa enää punaisena viiruna taivaanrannassa Kiisla pysäytti mamottinsa.

- Katsokaa! hän sanoi.

- Mitä nyt? kysyi Ulmos ärtyneenä. Neema pärskähti ja pysähtyi, se oli ollut vähällä törmätä edellä kulkevaan rekeen.

- Avanto, Kiisla sanoi. - Tiellä on avanto.

Edessäpäin, keskellä hämärän siniseksi värjäämää jäätietä, näkyi tummanharmaa kohta.

Kiisla pudottautui alas mamotin selästä ja siinä samassa Nermal kohotti kärsänsä korkealle ja päästi toivotuksen. Ulmoksen mamotti matki sitä. Suuret norsut tekivät niin aina kun olivat hermostuneita.

- Hiljaa, hiljaa, ei ole mitään hätää, Kiisla sanoi.

- Ne haistavat jotakin, sanoi Ulmos, joka oli myös laskeutunut jälle.

Kalastaja Oda hyppäsi alas epämukavalta istumapaikaltaan reestä ja liittyi heidän seuraansa.

- Avanto ei ole ainakaan kalastajien tekemä, Oda sanoi. - Kukaan täysijärkinen ei hakkaa avantoa keskelle talvitietä.

He menivät tarkastelemaan sitä lähempää.

- Merilisko. Ainakin yksi, sanoi Oda ja osoitti leveiden latuskajalkojen tekemää jälkiriviä, joka alkoi avannon reunalta. Jälkirivissä näkyivät pitkien kynsien tekemät painautumat ja sen keskellä oli ura, jota pitkin lisko oli laahannut vatsaansa.

- Jäljet menevät tuonne karikon suuntaan.

Heistä vähän matkan päässä oli kolme sileää pikku luotoa, joiden ympärillä oli korkea röykkiö kasautuneita ahtojäitä.

- Se piileskelee jäiden takana, Ulmos sanoi. - Siellä saattaa olla useampikin otus.

He vetäytyivät varovasti takaisin mamottien luo.

Myrla, joka oli jäänyt mamotin selkään, aikoi laskeutua jäälle, mutta hänen isänsä käski häntä pysymään ratsailla.

- Meidän muidenkin on varmaan parasta nousta mamottien selkään, sanoi Oda. - Pääsemme helpommin pakoon, jos liskot hyökkäävät.

- Tuolla se on, Ulmos sanoi äkkiä.

Jäälohkareet liikahtivat ja niiden päälle ryömi merilisko.

Meriliskot olivat pohjoisen meren asukkaita. Ne saattoivat kasvaa hyvinkin suuriksi ja olla silloin vaarallisia ihmisille. Meriliskot pystyivät uimaan jään alla tuntikausia, mutta välistä niiden oli kuitenkin hakattava kirveenterän muotoisella, panssarimaisella pääkyhmyllään jäähän avanto ja tultava pinnalle hengittämään. Enimmäkseen meriliskolaumoista oli harmia vain kalastajille, joiden verkkoja ne repivät.

Tämä merilisko ei ollut kovin suuri yksilö, vain vuoden vanhan mamotinpoikasen kokoinen, eikä se ollut värikäs niin kuin meriliskot joskus, vaan pikimusta.